

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Method) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาในการจัดการเรียนการสอนการพยาบาลจิตเวช ในหลักสูตรพยาบาลศาสตรระดับวิชาชีพ โดยมีลำดับขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร

ประชากรที่ต้องการศึกษาในครั้งนี้ คือ

1.1 ศึกษารายพยาบาลประจำแผนกหรือภาควิชาการพยาบาลจิตเวช ที่รับผิดชอบการเรียนการสอนการพยาบาลจิตเวช ในหลักสูตรพยาบาลศาสตรระดับวิชาชีพ ของสถาบันการศึกษาพยาบาลทุกสังกัด จำนวน 64 คน โดยแยกตามสังกัด ได้ดังนี้

1.1.1	สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย	จำนวน	29	คน
1.1.2	สังกัดกระทรวงสาธารณสุข	จำนวน	17	คน
1.1.3	สังกัดกระทรวงกลาโหม	จำนวน	10	คน
1.1.4	สังกัดกระทรวงมหาดไทย	จำนวน	1	คน
1.1.5	สังกัดเอกชนและองค์การกุศล	จำนวน	7	คน

1.2 ประมวลการสอนวิชาการพยาบาลจิตเวชภาคทฤษฎี จำนวน 20 ฉบับ

ประมวลการสอนวิชาการพยาบาลจิตเวชภาคปฏิบัติ จำนวน 20 ฉบับ

ในการวิจัยครั้งนี้ ตัวอย่างประชากร คือ อาจารย์พยาบาลจิตเวชทั้งหมด และประมวลการสอนวิชาการพยาบาลจิตเวชภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติของทุกสถาบัน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 3 แบบ คือ

2.1 แบบบันทึกผลการวิเคราะห์ประมวลการสอนวิชาการพยาบาลจิตเวช ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

2.1.1 ศึกษาหนังสือ เอกสาร และบทความต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาการพยาบาลจิตเวช ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

2.1.2 นำข้อมูลที่ไ้มาสร้างเป็นแบบบันทึกผลการวิเคราะห์ประมวลการสอน พร้อมคู่มือในการวิเคราะห์ ซึ่งสามารถแยกวิเคราะห์เนื้อหา เป็นภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ตามหัวข้อ ดังนี้คือ

ภาคทฤษฎี	1. บทนำ	ประกอบด้วยข้อย่อย 3 ข้อ
	2. แนวคิดและการปฏิบัติในการพยาบาลจิตเวช	ประกอบด้วยข้อย่อย 8 ข้อ
	3. เนื้อหาทางจิตเวชศาสตร์ที่สัมพันธ์กับการพยาบาลจิตเวช	ประกอบด้วยข้อย่อย 6 ข้อ
	4. เนื้อหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	ประกอบด้วยข้อย่อย 3 ข้อ
ภาคปฏิบัติ	1. การฝึกทักษะในการส่งเสริมสุขภาพจิตและป้องกันการเกิดปัญหาทางจิต	ประกอบด้วยข้อย่อย 6 ข้อ
	2. การฝึกทักษะในการพยาบาลผู้ป่วยจิตเวช	ประกอบด้วยข้อย่อย 5 ข้อ
	3. การฝึกทักษะในการฟื้นฟูสภาพจิต	ประกอบด้วยข้อย่อย 3 ข้อ

โดยแต่ละข้อ มีคำอธิบายอย่างละเอียดในคู่มือการวิเคราะห์ เพื่อใช้เป็นแนวทางหรือเกณฑ์ในการวิเคราะห์ประมวลการสอนแต่ละฉบับ

2.1.3 หากความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ของเครื่องมือดังกล่าว โดยอาศัยผู้ทรงคุณวุฒิทางการเรียนการสอนการพยาบาลจิตเวช จำนวน 5 ท่าน ในการตรวจสอบความถูกต้อง และความครอบคลุมของเครื่องมือ เพื่อปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้ และจากการตรวจสอบความตรงแล้ว พบว่า ได้มีการเพิ่มเติมข้อความในหัวข้อเกี่ยวกับ แนวคิดและการปฏิบัติในการพยาบาลจิตเวช จากจำนวน 8 ข้อ เป็น 9 ข้อ

2.1.4 หากความเที่ยงของแบบบันทึกผลการวิเคราะห์เนื้อหา โดยการหาความเที่ยงของผู้ประเมิน (Rater) จำนวน 5 คน แล้วนำมาคำนวณหาค่าความเที่ยง โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวน 2 ทาง ชนิดมีคะแนน 1 จำนวนใน 1 รายการ ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.74

2.2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันในการจัดการเรียนการสอนการพยาบาลจิตเวช ในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ซึ่งมีวิธีการสร้าง ดังนี้

2.2.1 ศึกษาหนังสือ เอกสาร และบทความต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับจัดการเรียนการสอนการพยาบาลจิตเวชและสาขาวิชาอื่น ๆ ในองค์ประกอบต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลและเป็นแนวในการสร้างแบบสัมภาษณ์

2.2.2 สร้างแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันในการจัดการเรียนการสอนการพยาบาลจิตเวช ให้ครอบคลุมเรื่องที่จะศึกษา เกี่ยวกับ การวางแผนการสอน วิธีสอนและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การวัดและประเมินผล อุปกรณ์การสอน และสภาพแวดล้อมการเรียนการสอน ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

2.2.3 หากความตรงตามเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์ดังกล่าว โดยผู้ทรงคุณวุฒิทางการเรียนการสอนการพยาบาลจิตเวช จำนวน 5 ท่าน ในการตรวจสอบความถูกต้อง และความครอบคลุมของเครื่องมือ และปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.2.4 นำแบบสัมภาษณ์ไปทดลองใช้กับอาจารย์พยาบาลสาขาอื่น ๆ และนิสิตปริญญาโทภาควิชาพยาบาลศึกษา จำนวน 10 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเข้าใจในคำถาม และภาษาที่ใช้

3.1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพผู้สอน และปัญหาในการจัดการเรียนการสอนการพยาบาลจิตเวช ซึ่งแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 สถานภาพของผู้สอน

ส่วนที่ 2 ปริมาณปัญหาการจัดการเรียนการสอนการพยาบาลจิตเวช และข้อเสนอแนะ

โดยมีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

3.1.1 รวบรวมตัวแปรต่าง ๆ ในองค์ประกอบด้านการจัดการเรียนการสอน ที่จะมีผลต่อการจัดการเรียนการสอนการพยาบาลจิตเวช ซึ่งประกอบด้วย 7 องค์ประกอบใหญ่ ๆ คือ เนื้อหาวิชา การวางแผนการสอน วิธีสอนและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การวัดและประเมินผล อุปกรณ์การสอน สภาพแวดล้อมการเรียนการสอน และสถานภาพของผู้สอน โดยการศึกษาจากตำรา บทความ เอกสาร และผลงานวิจัยต่าง ๆ ซึ่งพบว่า แต่ละองค์ประกอบจะมีตัวแปรจำนวนไม่เท่ากัน

3.1.2 นำข้อมูลจากข้อ 3.1.1 มาสร้างเป็นแบบประเมินปัญหา การจัดการเรียนการสอนการพยาบาลจิตเวช ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยแบ่ง เป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ใช้วัดความสำคัญ (C_1) โดยใช้มาตราส่วน ประเมินค่าแบบสเกล 5 ช่วง คือ มีความสำคัญมากที่สุด มาก พอควร น้อย และ ไม่สำคัญเลย โดยมีคะแนนเป็น 4, 3, 2, 1, 0 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ใช้วัดปริมาณที่เกิดขึ้นจริงของตัวแปรต่าง ๆ เพื่อหาความแตกต่างระหว่างปริมาณที่คาดหวังกับปริมาณจริง ($E_1 - O_1$) โดยใช้ มาตราประเมินค่าแบบสเกล 5 ช่วง เช่นกัน คือ เกิดขึ้นมากที่สุด มาก พอควร น้อย และไม่เกิดเลย โดยมีคะแนนเป็น 4, 3, 2, 1 และ 0 ตามลำดับ

3.1.3 หากความทรงเจิงเนื้อหาของแบบสอบถาม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ทาง การเรียนการสอนทั่วไป จำนวน 3 ท่าน และทางการเรียนการสอนการพยาบาล จิตเวช จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมของเนื้อหา เพื่อแก้ไข ปรับปรุงก่อนนำไปใช้

3.1.4 หากค่าความเที่ยงของเครื่องมือ โดยให้อาจารย์พยาบาล สาขาอื่น ๆ และนิสิตปริญญาโท ภาควิชาพยาบาลศึกษา จำนวน 10 ท่าน ทอบแบบ สอบถาม แล้วนำมาคำนวณหาความเที่ยง โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ได้ค่าความเที่ยง เท่ากับ 0.91

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจะเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ดังนี้

3.1 เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันในการจัดการเรียนการสอน การพยาบาลจิตเวช โดยสัมภาษณ์หัวหน้าภาควิชา หรือ แผนกวิชาการพยาบาลจิตเวช หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบจัดการเรียนการสอนการพยาบาลจิตเวช ของสถาบัน การศึกษาพยาบาลทุกสังกัด จำนวน 20 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้างที่ ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3.2 รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะเนื้อหาวิชาการพยาบาลจิตเวช ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยการวิเคราะห์เนื้อหาจากประมวลการสอนวิชาการพยาบาลจิตเวช ของสถาบันการศึกษาพยาบาลทุกสังกัด

3.3 เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาในการจัดการ เรียนการสอนการพยาบาลจิตเวช และสถานภาพของผู้สอน โดยการแจกแบบสอบถามแก่อาจารย์พยาบาลประจำแผนกหรือภาควิชาการพยาบาลจิตเวช ทุกคน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล กระทำดังนี้ คือ

4.1 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ โดยการสรุปประเด็นสำคัญตามหัวข้อที่กำหนดในการสัมภาษณ์และวิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบบันทึกผลการวิเคราะห์ประมวลการสอน ด้วยการแจกแจงความถี่

4.3 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ดังนี้

4.3.1 วิเคราะห์ส่วนที่เป็นสถานภาพของผู้สอน ด้วยการแจกแจงความถี่ และร้อยละ

4.3.2 วิเคราะห์ส่วนที่เป็นปัญหาในการจัดการ เรียนการสอนการพยาบาลจิตเวช โดย

4.3.2.1 นำแบบประเมินตอนที่ 1 มาหาค่าเฉลี่ยของความสำคัญ เพื่อจัดลำดับความสำคัญขององค์ประกอบที่มีผลต่อการจัดการ เรียนการสอนการพยาบาลจิตเวช และนำค่าเฉลี่ยของแต่ละอันดับมาใช้ในการคำนวณ

4.3.2.2 นำแบบประเมินตอนที่ 2 มาหาค่าเฉลี่ยของปริมาณที่เกิดขึ้นจริงขององค์ประกอบในการจัดการ เรียนการสอนการพยาบาลจิตเวช เพื่อนำมาคำนวณหาความแตกต่างระหว่างปริมาณที่คาดหวัง กับปริมาณจริง $(E_i - O_i)$ ของแต่ละองค์ประกอบ โดยนำแบบประเมินตอนที่ 2 มาให้คะแนน โดยให้ค่าปริมาณที่คาดหวังของข้อความทางบวกเป็น 4 คะแนน สำหรับข้อความทางลบเป็น 0 คะแนน และให้ค่าปริมาณจริงตามการพิจารณาของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังนี้คือ

เกิดขึ้นมากที่สุด	4	คะแนน (ทางบวก)	0	คะแนน (ทางลบ)
เกิดขึ้นมาก	3	คะแนน (ทางบวก)	1	คะแนน (ทางลบ)
เกิดขึ้นพอควร	2	คะแนน (ทางบวก)	2	คะแนน (ทางลบ)
เกิดขึ้นน้อย	1	คะแนน (ทางบวก)	3	คะแนน (ทางลบ)
ไม่เกิดขึ้นเลย	0	คะแนน (ทางบวก)	4	คะแนน (ทางลบ)

4.3.2.3 หากาปริมาณปัญหาการจัดการเรียนการสอน

(P) โดยนำคะแนนจากข้อ 4.3.2.1 และ 4.3.2.2 มาคำนวณตามสูตร

$$P_i = C_i (E_i - O_i) \quad \text{และตัดสินระดับปัญหาตามเกณฑ์ ซึ่งได้จากการคำนวณดังนี้}$$

	สูงสุด (X_5)	สูงกว่าค่าเฉลี่ย (X_4)	ค่าเฉลี่ย (X_3)	ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย (X_2)	ต่ำสุด (X_1)
C_i	คะแนน อันดับที่ 1 (Y_5)	คะแนนระหว่าง อันดับที่ 2 และ 3 (Y_4)	คะแนน อันดับที่ 4 (Y_3)	คะแนนระหว่าง อันดับที่ 5 และ 6 (Y_2)	คะแนน อันดับที่ 7 (Y_1)
$(E_i - O_i)$	4 - 0	4 - 1	4 - 2	4 - 3	4 - 4
$P_i = C_i (P_i - O_i)$	$Y_5 \times 4$	$Y_4 \times 3$	$Y_3 \times 2$	$Y_2 \times 1$	$Y_1 \times 0$

จากคะแนน P_i ในตาราง นำมากำหนดระดับความเป็นปัญหาได้ 4 ระดับ คือ

- 1) เป็นปัญหาน้อยมาก $X_1 < P_i \leq X_2$
- 2) เป็นปัญหาค่อนข้างน้อย $X_2 < P_i \leq X_3$
- 3) เป็นปัญหาค่อนข้างมาก $X_3 < P_i \leq X_4$
- 4) เป็นปัญหามาก $X_4 < P_i \leq X_5$

4.3 วิเคราะห์ส่วนที่เป็นข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนการสอนการ
พยาบาลจิตเวช ด้วยการวิเคราะห์เนื้อเรื่องเพื่อสรุปใจความสำคัญและหาฐานนิยม
ของข้อเสนอแนะ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่ามัธยฐานเลขคณิต (ประกอบ กรรณสูต 2525 : 80)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

โดย $\bar{X}$ = ค่ามัธยฐานเลขคณิต

$\sum X$ = ผลรวมของคะแนนทั้ง N จำนวน

N = จำนวนคะแนนทั้งหมด

2. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (ประกอบ กรรณสูต 2525 : 81)

$$\sigma = \sqrt{\frac{\sum X^2}{N} - \left(\frac{\sum X}{N}\right)^2}$$

โดย σ = ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากร

X^2 = ผลรวมของกำลังสองของคะแนนทั้งหมด

$\sum X$ = ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N = จำนวนคะแนนทั้งหมด

3. สูตรในการวิเคราะห์ความเที่ยงแบบสัมประสิทธิ์แอลฟา

($\mathcal{L}$ - Coefficient) (ประกอบ กรรณสูต 2525 : 52)

$$\mathcal{L} = \frac{n}{n-1} \left(1 - \frac{\sum s_i^2}{s_x^2} \right)$$

- โดย n = จำนวนข้อคำถาม
- s_1^2 = ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ
- s_x^2 = ความแปรปรวนของคะแนนของผู้ตอบทั้งหมด หรือกำลังสองของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของคะแนนของผู้ตอบทั้งหมด

4. สูตรการหาความเที่ยงของผู้ประเมิน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวน 2-ทาง ชนิดมีคะแนน 1 จำนวน ใน 1 รายการ (ประกอบ กรรณสูต 2525 : 230)

$$r_{tt} = 1 - \frac{MS_w}{MS_r}$$

- โดย r_{tt} = สัมประสิทธิ์ความเที่ยง
- MS_w = ความแปรปรวนคลาดเคลื่อน
- MS_r = ความแปรปรวนระหว่างบุคคล

ศูนย์วิทยพัชยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย